

Celjske Slovenske Novine.

Vrednik: Profesor Valentin Koušek. —

Te novine pridejo vsako sredo na svetlo: cena za četertinko leta 40 kr. po pošti 50 kr. sr.

Nro. 14.

27. Klmovca 1848.

Op o v a b i l o

na naročbe Celjskih Slovenskih Novin.
Slovenci!

Se teče v žilah mnogih med nami Slovenska kri! Še bije v prsah mnogih med nami rodolubno serce, katero veselo igra, kadar poviksanja svojga naroda čuti! To smo zvedli iz velikiga števila naših dozdajšnjih naročnikov. Ino ravno na to se vpiramo, ker zupet vse Slovence na naročbo Slovenskih Novin povabimo. Kakor do zdaj bodo tudi za naprej Novine vse, kar je Slovincam potrebno ino koristno, alj kar od drugih krajev noviga zveemo, zvesto oznanile, ino se za pravico Slovincov brez vsega siraha potegvale.

Novine izidijo vsako sredo na svetlo. Za četertinko leta je 40 kr. sr. po pošti pa 50 kr. sr. naročivno plačilo. Naročbe ino plačila v frankiranih pisnih prijema Janca K. Jeretin natiskar v Celi; v drugih krajih pa tudi c. k. pošte.

Vredništvo.

Brezzakonstvo duhovnikov.

Brezzakonstvo persiljeno duhovnikov [das Coelibat] je nepravična reč. Tajisti, ki je za toliko jezero duhovnikov Brezzakonstvo vsnoval. Papež Gregor VII. po pravim, Hildebrand, se je skoz to veliko veliko zoper človeške postave pregrešil, tudi po takim mnogo milionov človekov v cini v m o r i l. Ta Hildebrandova postava je toliko duhovnov nedovoljene, Protinu in Mertudi podveržene storila, ter mnogih natvornih pravic ohropala.

Brezzakonski duhovcu vedno ostane iz navadne človeške tovarnije odločena stvar. Pojavnosti vboja ves svet; vse stvarje jo občuti in ji vdovolji; tudi po božji podobi vstvarjen človek jo zatajiti nemore. Brezzakonski duhoven pa hoče, de bi ljudstvo verovalo, de on v svetu duhov, v posebnimu nebeškimu krogu [in geistiger Sphäre] živi, in de ne pozna počutljive potrebe mesa. Gospodje v duhovski obleki, taka pa ni. Rimski pisatelj govori: *Homo sum et humani nihil abique me alienum puto*, to je: „Človek sum in človeškiga nič ni ni ptuj.“

Kaj je Bog rekel, perviga človeka vstvarivši? „Ni dobro, de je človek sam, mu hočem tovarnico perdjati.“

Za to, ker duhoven neznočen živi, se je od postav domovine odvezal, se je pečelovi oblasti izročil, in tako je duhovski stan deriava v deriavi postal. To pa dajti se mora tako ostati; to je poguba vsake deriave. Zdjaj je čas prirojenja našiga Cesarstva; to se nemore osnovati brez de bi Samostani in persiljeno Brezzakonstvo ne bila odpravljena in pokončana. Dunajski zbor ima večsa za čuti, zatorej naj čuje; Dunajski zbor ima perpomoeke, ker je namestnik vladajočiga polka, zatorej naj pomaga: proč z Samostani, proč z Coelibatam! Naš duhoven, deriavnik [Staatsbürger] ko ni, naj bo odrešca od tiskočiga in nečloveškiga jarna persiljeniga brezzakonstva, naj bo oženca, z svojo rodbino naj živi med nami! Gospod Papež, ki je že neha; letmetniga opravi, naj se to stori: če te ne bo stori, naj vladija, naj deriavni zlo... — pa kmalo stori! Proč z Samostani, proč z Coelibatam!

Dr. J. Šubic.

Od Hertske meje.

Na 20ti dan klmovca 1848.

Včeraj popoldan slišali smo na bregih blizu Podčeterika hrum od topov [kanonov]. Ta hrum prihajal je od izhoda in se nemotimo, če mislimo, da je od Mure, morebiti od Kaniže, madžarskiga mesta, prihajal. Hervati bijejo se z Madžari. Človeška kri preliva se tam! Huda vojska je! A kdo je temu kriv? Nigdo drugi, ko Madžari.

Štirinajst let terpi prepir med Hervati in Madžarom. Madžari dozdaj gospodajoči narod v kraljestvu Vogerškim hčeli so Hertskimu kraljestvu, ktero v njimi v zavezni stoji, zapovedavati. Najprej hotli so v Hertske učivnice in pisarne madžarski jezik vpelati. Potle so si kraljestvo Slavonsko, ktero od nekdaj pod Hertskim Banom stoji, prisvojiti začeli. Hertske primorje so si celo prisvojili. Naj več je Hertske jezilo da so Madžari hertske svoji domovini neverne sine v vsaki priložnosti podpirali, domoročce pa pregranjali. Ničesar ni velalo, kar so hertski domorodni poslanci na madžarskim zboru govorili.

Tak je reč bila: ko pride letošni sonec, kir nam je sonce svobode rasvetilo. V zanesujavi na Dunaju so Madžari cesara prisilili, njim je odgovorno ministerstvo privolil, črez kar so se hitno od cesarstva odcepili. Če so Horvati pred od Madžarov mnogo terpeti, tak bi po tim še več terpeti morali, ker so Madžari vso vladarsko moč v roke dobili. Njihova narodnost bi padla, či bi se Hervati madžarskimu ministerstvu podvergli. Svoje stare pravice nebi več braniti mogli. Zatorej je Hertski zbor v Zagrebu odločil, da on ne spozna madžarskiga ministerstva in da se cesarskimu ministerstvu v Dneju podverže. To je bil prvi zrok k sedajni vojski. Madžari slišavši sklep Hertskega zbora grozili so se, da bodo vojske nad Hertske poslali in da bodo Jlice, Hertske domoročce, z siloj pokorili. Naj več njim je Ban na poti, kteriga so hotli ob vse časti spraviti. Pri timu Hervati niso bili leni, na vojsko pripravljati se. Ze na zboru v Zagrebu so oficiri, poslanci od vojske meje, obhulili, da oni nigdar ne bodo zapustili provincialnih Hertsav. *) Hertske županije privolile so 40,000 vojni-

*) Hertska deli se na provincialno in vojniško Hertske.

kov za odbiti madžarsko silo. Slavonci so izrekli, da le z Hervati združeni čezo biti, in de bodo tudi vojske proti Madžarom zbirali.

Viteški duh zavzel je Hertske in Slavonce.

Na zapoved hanovo moralo je na enkrat 20,000 graničarov k Dravi iti. Drugih 30,000 je bilo na njegovo povabilo pripravleno, tudi na Madžare vdariti. Z Reke, primorskiga mesta, je Ban madžarsko vladanje pretiral [pregnal]. Slavonski graničarski regimenti so se pokoršini madžarskimu generalu Hrahovski odpovedali, in Bana za svojiga zapovednika spoznali.

To je Madžarom strah zadelo, in z tim več, ko nemorejo Serbe podjarmiti, ki so se v Banatu proti njim za narodnost svojo vzdignili. Cutivši, da so preslabi proti Hertskom, odpravili so v Dunaj deputacijo, ktera je cesarja prosila, da bi njim pomagal. Cesar bi imel Hertskom zapovedati, naj oni Reko in slavonske županije madžarom nazaj dajo, ktere niso nigdar madžarske bile. Ko niso zadovoljujiga odgovora od Cesarja dobili, grozili so se, da čezo republiko proglasiti.

Na 9. dan klmovca odšla je deputacija z Dunaja; dva dneva po tim prekoračil je Ban z svojimi vojnikami Dravo. Madžari niso se njemu nikir do uskraj Mure zoperstavili.

Ali tam so vendar jedni na druge vdarili, ker od onod je prihajal hrum topov, kteriga smo slišali.

K.

Činše so Slovencem godi?

En Lutomera [Lattenberga] smo dobili pisanje, kako gerdo so tam neki Nemskutari z Slovencami ravnali. 28. velj. Serpana je bila nova meša pri Svetim križu na Murškem polju. Pogovorili so se bili Studenti, da hočejo pozdraviti v Lutomeri verlega zdravnika, Doktora Preloga, ki je iskreni Slovenec. Zatega voljo pridejo po kosilu z Slavjanskoj banderoj tilo in mirno pred Doktorov kvartir, in vzdignejo glas — Živio. Na to Doktor k oknu stopi ter se oglasi: Vsi Slovenci naj živio! Pa kakor hitro se to po tergu zaglasi, pridejo Nemskuteri, začeno gerdo kruliti, vboje Slovence suvati in pretepati. Bandero so njim tud raztergali. To se je godilo z Slovencami v Slovenskemu tergu!

Pa ne samo v Lutomeri se najdejo taki Nemskuteri; povsod jih bodeš našel! Nar

več jih je pa gotovo v Ljublani. Še ni dolgo, kar smo brali, kako se je v graškemu časopisu neki Nemškiutar nad Doktorjam Hleyweis rotil. Nad tim časti vrednim možiam, kterim ne samo Krajci, ampak tudi vsi pravi Slovenci narvečo hvalo vejo. On je z rohidoj in ternam zaračeno pot slovenskega jezika z velikim trudam strebel. Lepo hvalo ima on za svoje žude! —

Nedavno sim slišal na Krajnskim v M. . . Ljublančana tako govoriti: „Če ne bodo pri nas Slovenci kmalo meru dali, jih bomo iz Ljublane zapodili. O čudež, in mirakel! Ljublana nemško mesto! — Ljublančani sami sebe z Ljublane poljijo. — Molimo vas, dajte nam dan preganjanja na znanje; gledati bodemo pristi. — Kam jih hote gnali? alj proti Šiški, alj na Golove? — Veste kaj? — V Lovišvo jamo jih zapodite.“

Tako se Sloveccam godi. — Č.

iz Laškega.

Pri kosilu, k ktermu je Maršal Radecky, več oficirjev povabil, se je k cizmu stotniku našega Regimenta [Kinsky], ki je šel na Laško prišel, obrnil, ter je rekel: „Ponášati se smete, ker v takemu Regimentu, slušate; Stajerci, prav posebno pa Slovenci, so junaški narod.“ Alj ste slišali Slovenci, kako se vaši sinovi častijo!

Zlate svetine junaštva so dobili v našem Regimentu:

Franc Modrič, Anton Legwarth, Markus Maier, Franc Ertel, Franc Munder, Miroslav Pikhart, Jožef Razgan, James Salmaier, Jožef Otto.

Sreberne svetine junaštva, 1. reda:

Franc Nicatti, Jožef Zorec, Janex Karner, Andrej Pihler, Konrad Seidl, Franc Turšek, Poterč, Velak, Weis, Lovec.

Sreberne svetine junaštva 2. reda:

Martin Prislau, Jož. Potočnik, Jož. Polak, Jož. Zohar, Franc Novak, Janex Korbus, Jož. Novasels, Jur Zagode, Franc Friedrich, Matia Pians, Simon Damsi, Simon Duk, Jur Početek, Hriberšek, Zeppe, Jur Orožen, Anton Mojser, Leop. Fric, Konrad Seidl, Jur Wohel, Valent Krašac, Franc Smolej, Verlovšnik, Vallauer, Slihting, Jernej Vutolen.

Veselite je, takih novim slišati.

Hvalo bo polovica leta pretekla, kar smo mi naše poslance v Frankfurt poslali da hi tamkej v edinosti podlogo velkega in močnega Nemškega Cesarstva položili; pa naši up omaguje od dne do dne, ker moramo slišati, da naši poslanci nič opraviti, in še med saboj edinost vsvariti ne morajo. Neki delj poslancev želi in terja ljudstvo vlado, to je vlado brez Cesarja, in ta delj poslancev je močni; neki poslancev hočejo velko nemško Cesarstvo; neki zopet trdno zavezo vsih nemških derjav; in tako se lahko sklene, da ne moramo iz Frankforta nič dobriga pričakovati, ker se dobro ve, da stranke le izkre sovraštva trošijo. Vsaka vsih teh treh strank ima zopet v vsih derjavah svoje pajdaze, in tud posameno mesto po izgledu Nemškega velkega zbora v Frankfortu takšne tri strani ima. Tako na Dunaju, v Gradcu i. d.; povsod nemške bandera visijo, in mladost večidel tri boje [farbe] rdečo, rumeno, černo nosi, kar vse pomeni, da le Nemško derjavo hočejo. Vsi ti so začeli černo rumene boje naše lube Austrije gerđiti, so hoteli, da hi naši zvesti avstrijski vojšaki černorumenne boje odvergli, in nemške navzeli; in so vse, ki so zvesto Austrijo in našega miliga Cesarja Ferdinanda z kervvoj ljubili, Černorumenne kleli. Vsredi tih krivic Prenemštva pa se je ta reč preobrnila, in zvesti Černorumeni Austrije so svojo serčnost bolj in bolj razkrivati začeli. Pervo stopinjo je lubi oca Radecky s svojoj junaškoj armadoj na Laškim storil, in premagal je Austrije kervvoželne sovražnike. Temu nastopi černorumenec Ban Jelčić, kter je glasno in povsod po svojih hodih oznanil, da Austrija mora samo svoja, mora prosta postati. Ta dva perva černorumenca hočejo zdaj vsi Avstriji zvesti nasledvati, vsi le za Austrijo, za Ustavu, za Ferdinanda Cesarja hočejo živeti, vsi zaverčijo nemške boje in nastavijo černorumenne bandera, ktere hočejo do smerti braniti. Vse to zmešnave so iz Frankforta prixvirale; zdaj je pa velki strah in velka navarnost v mestu postala. Barikade so se nastavile, poške začnejo pokati in hvalo je bilo velko število človesiva skupej. Leva stran, ktera hoče republiko, je hotla ves zbor razpoditi. Pa hitro so prišli vojšaki od vsih krajev; Avstrianci in Prajzi in Majnca, in tud bližni Hesi se tim pridružijo. Zdaj

se je začela kri prelivati. Vojsaki so na barikade padli in so puntarje premagali. V temu šumu so puntarji, večidel delavci, dva slavna poslanca vmorili; nameč gospoda kneza Lyhnovski in Awerswald; ta dva sta bila od desne strani, od tistih, ki so republiko nasproti. S.

Ogerska dežela.

Duo 20. Kim. se je Banova armada proti Kesteli na Blatnim jezera vzdignila — Madžari so se mende proti Stuhlweissenburg vmaknili. V Budimu [Ofen] se noč in dan okopi delajo.

Prešporek 12. Kim. Fajnošter Harban, eden nar hujsih Slavjanov je s slavjanskimi študenti [400 glav] v Brezovan v Nitranski županiji prišel, de bi slavjanske županije na Ogerskim na noge spravil zoper Madžare. Slov.

Znati sinu, ki gre na vojsko.

Idi z Bogom, srečno hodi,
Bog te spremlja, Bog te vodi!
De poprimeš se orožja,
To je sveta volja božja.

To ti je naj v čast in slavo,
De greš branit očetnjavo,
Sej za vojsko so le taki,
Ki so čversti korenjaki.

Upam in se smem zanesti,
De se viedil že boš vesti,
Ko se vesti gre vojaka,
Ino vsacimu junaku;

De rodila sim te sina,
Kakor terja domovina,
V prid in blazinost očetnjavi,
Vest mi čista glasno pravi.

To z veseljem se navdaja,
Ino z radostjo napaja!
Torej idi, srečno hodi,
Bog te spremlja, Bog te vodi.

Idi; Cara je povelje,
Očetnjavo to so želje;
Idi, se junaka skazi,
Ki pobeg in strah sovrazi.

Idi urno, ne odlašaj.
Srečno v vojski se obnašaj,
Te sovražnik naj ne strasi,
Srečno vanjga se zaprašaj.

Pusko imaš; dobro meri,
De, ko sproziš, vsakateri
Sprozišlej protnika zadene
Ravno v persi leve strane.

Meč ti imaš; glej de oster
Vedno vračnika je mojster,
Mož se zverni, kadar mahneš,
De do konce ne oddahneš!

Vodi prvič se Kristjana,
Vedi drugič se Slavjana,
Veri zamerej zvest keršanski,
Veri zamerej zvest slavjanski.

In ko venčan z mnogo slavo
Se poverneš v očetnjavo,
Serce moje te veselo
Zopet sina bo sprejelo;

Če pa padeš smertne rane
Od sovražnika poslanc,
Se bom vender srečno štela,
De sim pravga sina imela:

De imela sim te sina,
Kakor terja domovina,
Ki je hotel rajši vmreti,
Kakor slave prost živeti.

Materne leto so želje,
Ki nej bojo ti povelje;
Idi torej, srečno hodi,
Bog te spremlja, Bog te vodi.

M. Valjavec.

(iz Slovenije.)

Oznaniilo.

Ker je ministerstvo šolstva za zlo potrebno spoznalo, da se v šolah mnoge preuredbe že letas vpeljuje, je vzkazalo, da se bo letasno šolsko leto še le v mesecu Listopadu [November] 1848, začelo. Ta ukaz velja za Latinske in tud za Nemško-Slovenske šole. [Normalschulen.]

V Ljubliani so že dozdaj črez 900 gold. prineskov za brate Hrovate nabrali. Tudi mi prijemamo te prisoske za naše druge brate Hrovate. Prijemke bodemo v časopisu razglasili.

Vredništvo.